

ТИПОВА ПРОГРАМА підвищення кваліфікації педагогічних працівників підвищення кваліфікації «Інклюзивний простір: бар'єри та можливості»

Розробник(и): ГО «ПУХ ОСВІТА», ЄДРПОУ 43807082

Рецензент(и): директор ГО "ПУХ ОСВІТА" Данєва А. О.

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми - Програма спрямована на забезпечення ефективної підтримки дітей з ООП та створення універсального дизайну в навчанні.

Цільова група: Асистенти вчителів, психологи та вихователі інклюзивних груп.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06-1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми - Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації - Розвиток професійної готовності до роботи в інклюзивному середовищі.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Вивчення правових аспектів інклюзії
- Опанування методів адаптації навчального матеріалу
- Командна взаємодія фахівців супроводу

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- інклюзивна
- соціально-педагогічна
- психологічна

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Слухачі зможуть ефективно інтегрувати дітей з особливими потребами в загальноосвітній

процес.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації - Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проектній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації - Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Особливості інклюзивної освіти аутичних дітей	1	1-29	2-30
2	Психологічні особливості дітей з ООП. Практика	1	1-29	2-30
3	Психологічні особливості дітей з ООП. Практика	1	1-29	2-30
4	Робота з тривожними дітьми. Інклюзія з нуля	1	1-29	2-30
5	Фізкультура в інклюзивній роботі. Методи та способи розвитку учнів	1	1-29	2-30
6	Інклюзія з нуля	1	1-29	2-30
7	Умови інклюзивного навчання. Методи створення сприятливої атмосфери.	1	1-29	2-30
8	Проблеми організації інклюзії для учнів з РАС, досвід батьків	1	1-29	2-30
9	Елементи казкотерапії в умовах інклюзивного навчання	1	1-29	2-30
10	Аутистичний спектр. Компетентнісна взаємодія в освітньому процесі.	1	1-29	2-30
11	Арт-педагогіка та арт-терапія в умовах інклюзивного навчання	1	1-29	2-30
12	Профілактика професійного вигорання педагогічних працівників в умовах інклюзивного навчання	1	1-29	2-30
13	Технології створення Індивідуальної програми розвитку учня з ООП	1	1-29	2-30
14	Ізотерапія в умовах інклюзивного навчання	1	1-29	2-30
15	Арт-терапія в умовах інклюзивного навчання	1	1-29	2-30
16	Асистент вчителя. Підвищення кваліфікації.	1	1-29	2-30
17	Перехід до нового класу або школи дитини з ООП	1	1-29	2-30
18	Створення ефективного інклюзивного середовища	1	1-29	2-30
19	Пристаосування освітнього простору для дітей з ООП. Інклюзія	1	1-29	2-30
20	Як успішно працювати з дитиною з ООП: практичні аспекти Інклюзії.	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
21	Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі. Створення безпечного інклюзивного середовища.	1	1-29	2-30
22	Розкриття потенціалу через інклюзивну освіту для дітей з ООП в умовах воєнного стану	1	1-29	2-30
23	Організація роботи з учнями з ООП: діагностика, визначення потреб, планування індивідуальних завдань та програм.	1	1-29	2-30
24	Організація взаємодії з батьками та сім'ями дітей з ООП у процесі створення та реалізації індивідуальної програми розвитку: консультації, зворотний зв'язок, взаємодія в рамках шкільного співтовариства.	1	1-29	2-30
25	Цифрова трансформація інклюзивної освіти в межах інклюзії 4.0. Основні засади та положення.	1	1-29	2-30
26	Сучасний контент та інноваційні технології при роботі з дітьми з ООП.	1	1-29	2-30
27	Використання висновку ІРЦ для якісного написання Індивідуальної програми розвитку	1	1-29	2-30
28	Як підготуватися вчителю до роботи в інклюзивному класі	1	1-29	2-30
29	Організація роботи з дітьми з ООП. Інклюзія.	1	1-29	2-30
30	Дисграфія: Порушення письма у дітей та методи корекції	1	1-29	2-30
31	Інклюзія - не ілюзія	1	1-29	2-30
32	Підтримка та створення позитивного психологічного середовища для дітей з дисграфією. Інклюзія.	1	1-29	2-30
33	Виховання соціуму до сприйняття дітей з ООП. Формування гуманності та толерантності в учнів.	1	1-29	2-30
34	Компоненти успішної співпраці команди супроводу в інклюзивному навчанні	1	1-29	2-30
35	Сенсорні розлади та сенсорна інтеграція дітей з ООП. Інклюзія	1	1-29	2-30
36	Ефективна комунікація з дітьми з ООП	1	1-29	2-30
37	Інклюзивне спілкування в класі: розвиток навичок ефективної комунікації з усіма учнями, враховуючи їхні потреби.	1	1-29	2-30
38	Реалізація індивідуального та диференційованого підходу в роботі з молодшими школярами, які мають інтелектуальні труднощі	1	1-29	2-30
39	Соціально-емоційна підтримка та розвиток у молодших школярів з інтелектуальними труднощами: практичні стратегії для педагогів	1	1-29	2-30
40	Прийняття та адаптація класу до дитини з ООП	1	1-29	2-30
41	Методи навчання та соціалізації учнів в інклюзивному середовищі: ефективні підходи до виховання особистості	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
42	Інклюзивна освіта: роль емоційної підтримки в навчанні та соціалізації дітей.	1	1-29	2-30
43	Інклюзивна культура школи: від ідеї до практики.	1	1-29	2-30
44	Інклюзія без ілюзій: як створити школу, в якій комфортно всім	1	1-29	2-30
45	Особливості взаємодії команд психолого-педагогічного супроводу особи з ООП та ІРЦ	1	1-29	2-30
46	Інклюзія без бар'єрів: роль команди психолого-педагогічного супроводу у підтримці учнів з ООП	1	1-29	2-30
47	Інклюзивний клас у реаліях школи: ролі вчителя, асистента, логопеда та команди супроводу	1	1-29	2-30
48	Інклюзивний клас у реаліях школи: хто за що відповідає і як працювати разом.	1	1-29	2-30
49	Невидимі труднощі: як розпізнати та підтримати учнів із СДУГ, дислексією та тривожністю на уроці.	1	1-29	2-30
50	Інклюзія щодня: як створити безпечне середовище для учнів із невидимими труднощами.	1	1-29	2-30
51	Інклюзивна освіта без формальностей: як створити клас, де кожна дитина має успіх	1	1-29	2-30
52	Кожна дитина може: практичні підходи до інклюзивного навчання в сучасній школі	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 2. Психологічні особливості дітей з ООП. Практика

Ключові питання теми: Розуміння психології дітей з ООП і особливостей роботи з ними

Тема 3. Психологічні особливості дітей з ООП. Практика

Ключові питання теми: Розуміння психології дітей з ООП і особливостей роботи з ними

Тема 4. Робота з тривожними дітьми. Інклюзія з нуля

Ключові питання теми: 1. Можливі причини підвищення тривожності 2. Тривожні розлади у дітей 3. Правила роботи з тривожними дітьми. 4. Аутизм. Як бути? 5. 'Помічники' педагога. Курс 'Разом' 6. Скаффолдинг 7. Робота з батьками.

Тема 5. Фізкультура в інклюзивній роботі. Методи та способи розвитку учнів

Ключові питання теми: Робота з дітьми, які потребують уваги та професійних вмінь зі сторони педагога є дуже важливим моментом. Тому я вважаю головною метою виступу - поділитись своїм досвідом, а також підвищити свою кваліфікацію в цьому питанні!

Тема 6. Інклюзія з нуля

Ключові питання теми: Професійний розвиток педагогічних працівників відповідно до державної політики у галузі інклюзивної освіти

та забезпечення якості інклюзивного навчання

Тема 7. Умови інклюзивного навчання. Методи створення сприятливої атмосфери.

Ключові питання теми: 1. Важливість створення сприятливої атмосфери в умовах інклюзивного навчання. Аналіз нормативних документів. 2. Традиційні методи впливу на доброзичливі взаємовідносини в класі. 3. Особливості використання різних елементів арт-терапії в умовах інклюзивного навчання ігротерапії, музикотерапії, фільмотерапії, мультикотерапії та ін..

Тема 8. Проблеми організації інклюзії для учнів з РАС, досвід батьків

Ключові питання теми: Сучасні дослідження довели, що інклюзія - найкраща форма організації освітнього процесу для дітей з ООП. Проте впроваджувати її в Україні почали відносно недавно: уперше про інклюзію в освіті заговорили у 2009 році. Через такий відносно невеликий досвід на різних етапах втілення інклюзивності виникає ряд проблем. Спробуємо оглянути основні з них та намітити можливі шляхи їх вирішення

Тема 9. Елементи казкотерапії в умовах інклюзивного навчання

Ключові питання теми: 1. Особливості використання казок в умовах інклюзивного навчання. 2. Етапи написання казок. 3. Методи та прийоми написання казок. 4. Приклади використання казок в умовах інклюзивного навчання.

Тема 10. Аутистичний спектр. Компетентнісна взаємодія в освітньому процесі.

Ключові питання теми: Суспільство на сучасному етапі свого розвитку відчуває потребу у побудові нових способів взаємодії з усіма його членами, а особливо з тими, хто має особливі потреби. Усі ми різні, по різному переживаємо свій сенс та місце у цьому світі. Але є те, що усіх нас об'єднує - це потреба в Іншому. Програма допоможе освітянам краще розумітися під час взаємодії з людьми аутистичного спектру, надасть практичні знання щодо такого феномену, як аутизм, та допоможе на основі чітких категорій визначати хто перед вами: людина з особливими потребами чи звичайна невихована особа.

Тема 11. Арт-педагогіка та арт-терапія в умовах інклюзивного навчання

Ключові питання теми: 1. Ознайомлення з основними поняттями. 2. Ознайомлення з різними видами арт-терапії. 3. Основні відмінності арт-терапії від арт-педагогіки

Тема 12. Профілактика професійного вигорання педагогічних працівників в умовах інклюзивного навчання

Ключові питання теми: 1. Зміст поняття професійне вигорання. 2. Сучасні наукові дослідження професійного вигорання педагогів. 3. Способи та прийоми превентики та подолання синдрому професійного вигорання в умовах інклюзивної освіти.

Тема 13. Технології створення Індивідуальної програми розвитку учня з ООП

Ключові питання теми: Професійний розвиток педагогічних працівників відповідно до державної політики у галузі інклюзивної освіти та забезпечення якості інклюзивного навчання

Тема 14. Ізотерапія в умовах інклюзивного навчання

Ключові питання теми: 1. Значення понять 'арт-терапія', 'ізотерапія'. 2. Види, функції та особливості використання арт-терапії. 3. Техніки ізотерапії.

Тема 15. Арт-терапія в умовах інклюзивного навчання

Ключові питання теми: 1. Основні терміни та поняття. 2. Види арт-терапії. 3. Особливості використання арт-терапії в умовах інклюзивного навчання

Тема 16. Асистент вчителя. Підвищення кваліфікації.

Ключові питання теми: 1. Зміни середовища для дітей з ООП. 2. Корекція небажаної поведінки у дітей з ООП. 3. Можливі прояви поведінки під час стресових ситуацій, зокрема війни 4. Рекомендації для дорослих

Тема 17. Перехід до нового класу або школи дитини з ООП

Ключові питання теми: 1. Зміни середовища для дітей з ООП. 2. Корекція небажаної поведінки у дітей з ООП. 3. Можливі прояви поведінки під час стресових ситуацій, зокрема війни 4. Рекомендації для дорослих

Тема 18. Створення ефективного інклюзивного середовища

Ключові питання теми: Численні дослідження на світовому рівні довели, що конструктивна співпраця взаємодія забезпечує успіх і тривалість будь-яких процесів, є основним і незамінним елементом організації та функціонування як в цілому системи, так і окремих установ і індивідів. Розвиток інклюзивної освіти, в даному випадку, не є винятком: будучи комплексним процесом, що впливає на всю вертикаль освітньої системи і його суб'єктів, воно вимагає чітких механізмів планування, організації, координації, орієнтування, методологічного сприяння, регулювання/саморегулювання і співробітництва в цілому.

Тема 19. Пристосування освітнього простору для дітей з ООП. Інклюзія

Ключові питання теми: 1. Поняття універсального дизайну 2. Поняття розумного пристосування 3. Практичні поради щодо універсального дизайну та розумного пристосування освітнього простору, зокрема для дітей з ООП

Тема 20. Як успішно працювати з дитиною з ООП: практичні аспекти Інклюзії.

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного середовища 2. Підтримка дітей з ООП 3. Практичні аспекти успішної співпраці з дитиною з ООП

Тема 21. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі. Створення безпечного інклюзивного середовища.

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного середовища 2. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі 3. Практичні аспекти успішної співпраці з дитиною з ООП

Тема 22. Розкриття потенціалу через інклюзивну освіту для дітей з ООП в умовах воєнного стану

Ключові питання теми: Курс України на європейську інтеграцію вимагає перегляду пріоритетів державної політики у сфері освіти, зокрема впровадження таких підходів до навчання дітей з особливими освітніми потребами, які базувались на засадах рівних можливостей та доступу до якісної освіти. Організація інклюзивного навчання в умовах децентралізації. Як краще забезпечити якісну освіту своїм вихованцям з

урахуванням основних тенденцій та ресурсів щодо здобуття освіти осіб з особливими освітніми потребами

Тема 23. Організація роботи з учнями з ООП: діагностика, визначення потреб, планування індивідуальних завдань та програм.

Ключові питання теми: В закладах освіти з інклюзивним навчання дітям з ООП забезпечується індивідуальний підхід з орієнтацією на їхні сильні сторони, надаються додаткові спеціальні послуги, здійснюється адаптація/модифікація змісту навчальних предметів з урахуванням особливостей психофізичного розвитку та навчально-пізнавальної діяльності дитини. На кожну особу з ООП складається індивідуальна програма розвитку, яка визначає конкретні навчальні стратегії і підходи до навчання, забезпечує індивідуалізацію освітнього процесу, відповідно до неї надаються психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові послуги. Тому для його розроблення необхідно підходити дуже відповідально, деталізуючі та враховувати індивідуальні особливості кожної дитини. Реалізація змісту Програми сприятиме підвищенню рівня професійної компетентності педагогічних працівників щодо організації інклюзивного навчання та забезпечення індивідуалізації освітнього процесу дітей з ООП.

Тема 24. Організація взаємодії з батьками та сім'ями дітей з ООП у процесі створення та реалізації індивідуальної програми розвитку: консультації, зворотний зв'язок, взаємодія в рамках шкільного співтовариства.

Ключові питання теми: В закладах освіти з інклюзивним навчання дітям з ООП забезпечується індивідуальний підхід з орієнтацією на їхні сильні сторони, надаються додаткові спеціальні послуги, здійснюється адаптація/модифікація змісту навчальних предметів з урахуванням особливостей психофізичного розвитку та навчально-пізнавальної діяльності дитини. На кожну особу з ООП складається індивідуальна програма розвитку, яка визначає конкретні навчальні стратегії і підходи до навчання, забезпечує індивідуалізацію освітнього процесу, відповідно до неї надаються психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові послуги. Тому для його розроблення необхідно підходити дуже відповідально, деталізуючі та враховувати індивідуальні особливості кожної дитини. Реалізація змісту Програми сприятиме підвищенню рівня професійної компетентності педагогічних працівників щодо організації інклюзивного навчання та забезпечення індивідуалізації освітнього процесу дітей з ООП.

Тема 25. Цифрова трансформація інклюзивної освіти в межах інклюзії 4.0. Основні засади та положення.

Ключові питання теми: 1. Поняття інклюзивної освіти, основні знання та розуміння. 2. Цінування різноманітності учнів - різниця між учнями як ресурс і актив для освіти. 3. Сприяння навчальному, практичному, соціальному та емоційному навчанню всіх учнів. 4. Ефективні методи навчання в неординарних класах. 5. Співпраця та робота в команді - важливі підходи для всіх учителів

Тема 26. Сучасний контент та інноваційні технології при роботі з дітьми з ООП.

Ключові питання теми: 1. Поняття інклюзивної освіти, основні знання та розуміння. 2. Цінування різноманітності учнів - різниця між учнями як ресурс і актив для освіти. 3. Сприяння навчальному, практичному, соціальному та емоційному навчанню всіх учнів. 4. Ефективні методи навчання в неординарних класах. 5. Співпраця та робота в команді - важливі підходи для всіх учителів

Тема 27. Використання висновку ІРЦ для якісного написання індивідуальної програми розвитку

Ключові питання теми: Підґрунтям та основою для реалізації інклюзії в закладі освіти слугує саме висновок про комплексну оцінку особи від інклюзивно-ресурсного центру. Саме цей висновок несуть батьки в заклад освіти для написання заяви про потребу навчатись їхнім дітям на інклюзії. І саме висновок ІРЦ є початковою відправною точкою для розуміння постановки цілей в індивідуальній програмі розвитку. Вміння якісно використати документ, який описує усі сфери розвитку дитини, застосувати його для постановки корекційних та навчальних цілей, дає можливість педагогам розуміти принципи та методи роботи, якісно використати час для написання ІПР.

Тема 28. Як підготуватися вчителів до роботи в інклюзивному класі

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного середовища 2. Підтримка вчителів, що починатимуть роботу в інклюзивних класах 3. Практичні аспекти успішної співпраці з дитиною з ООП

Тема 29. Організація роботи з дітьми з ООП. Інклюзія.

Ключові питання теми: Чим глибше ми занурюємося в інклюзивне середовище, тим більше питань перед нами постає. Тому ми проведемо вебінар у форматі «питання – відповідь». Всі учасники можуть поставити запитання під час роботи. Ви зможете отримати короткі відповіді на найбільш популярні питання, які стосуються роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби. В матеріалах до конференції Ви знайдете законодавчу базу, правові акти, які допоможуть Вам в роботі. Більш того – виписані чіткі алгоритми діяльності для учасників інклюзивного освітнього середовища: вихователів і вчителів; адміністративних працівників керівника закладу і заступника; асистента вчителя; спеціалістів, які забезпечують корекційно-розвитковий процес; батьків. Також в матеріалах до вебінара Ви знайдете повноваження інклюзивно-ресурсного центру та перелік питань, з якими можна звертатися до спеціалістів ІРЦ.

Тема 30. Дисграфія: Порухення письма у дітей та методи корекції

Ключові питання теми: Програма виступу має на меті розглянути дисграфію як порушення письма у дітей і запропонувати методи її корекції. У виступі будуть висвітлені причини, діагностика та практичні стратегії для роботи з дітьми з дисграфією, спрямовані на покращення їх навичок письма та психологічного самопочуття.

Тема 31. Інклюзія - не ілюзія

Ключові питання теми: Інклюзивна освіта визначається як система освітніх послуг, яка ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту, яку можна здобувати за місцем проживання. Тому завдання кожного педагога бути знайомим з принципами інклюзивної освіти та технологіями, які може застосувати педагог в своїй роботі

Тема 32. Підтримка та створення позитивного психологічного середовища для дітей з дисграфією. Інклюзія.

Ключові питання теми: Програма виступу має на меті розглянути дисграфію як порушення письма у дітей і запропонувати методи її корекції. У виступі будуть висвітлені причини, діагностика та практичні стратегії для роботи з дітьми з дисграфією, спрямовані на покращення їх навичок письма та психологічного самопочуття.

Тема 33. Виховання соціуму до сприйняття дітей з ООП. Формування гуманності та толерантності в учнів.

Ключові питання теми: Інклюзивна освіта визначається як система освітніх послуг, яка ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту, яку можна здобувати за місцем проживання. Тому

завдання кожного педагога бути знайомим з принципами інклюзивної освіти та технологіями, які може застосувати педагог в своїй роботі

Тема 34. Компоненти успішної співпраці команди супроводу в інклюзивному навчанні

Ключові питання теми: 1. Безпечне інклюзивне середовище 2. Завдання команди супроводу 3. Компоненти успішної співпраці команди супроводу в інклюзивному навчанні

Тема 35. Сенсорні розлади та сенсорна інтеграція дітей з ООП. Інклюзія

Ключові питання теми: 1. Сенсорні розлади 2. Сенсорна інтеграція дітей з ООП

Тема 36. Ефективна комунікація з дітьми з ООП

Ключові питання теми: 1. Ефективна комунікація в освітньому середовищі 2. Як налагодити комунікацію з дітками з ООП

Тема 37. Інклюзивне спілкування в класі: розвиток навичок ефективної комунікації з усіма учнями, враховуючи їхні потреби.

Ключові питання теми: 1. Ефективна комунікація в освітньому середовищі 2. Як налагодити комунікацію з дітками з ООП

Тема 38. Реалізація індивідуального та диференційованого підходу в роботі з молодшими школярами, які мають інтелектуальні труднощі

Ключові питання теми: У сучасному закладі освіти дуже важливо створити сприятливі умови для всебічного розвитку особистості, а також враховувати індивідуальні особливості кожного. Щоб отримати правильні дані, важливо вибирати правильні методи педагогічної діагностики, завдяки яким в подальшій роботі з дітьми з інтелектуальними труднощами будуть використовуватись потрібні технології і методи навчання.

Тема 39. Соціально-емоційна підтримка та розвиток у молодших школярів з інтелектуальними труднощами: практичні стратегії для педагогів

Ключові питання теми: У сучасному закладі освіти дуже важливо створити сприятливі умови для всебічного розвитку особистості, а також враховувати індивідуальні особливості кожного. Щоб отримати правильні дані, важливо вибирати правильні методи педагогічної діагностики, завдяки яким в подальшій роботі з дітьми з інтелектуальними труднощами будуть використовуватись потрібні технології і методи навчання.

Тема 40. Прийняття та адаптація класу до дитини з ООП

Ключові питання теми: 1. Інклюзивне середовище 2. Прийняття та адаптація класу до дитини з ООП

Тема 41. Методи навчання та соціалізації учнів в інклюзивному середовищі: ефективні підходи до виховання особистості

Ключові питання теми: 1. Інклюзивне середовище 2. Прийняття та адаптація класу до дитини з ООП

Тема 42. Інклюзивна освіта: роль емоційної підтримки в навчанні та соціалізації дітей.

Ключові питання теми: Поняття, принципи та нормативно-правова база інклюзії. Роль педагогів і команди фахівців у створенні інклюзивного середовища. Методи ненасильницької комунікації. Командний підхід у

розв'язанні складних ситуацій.

Тема 43. Інклюзивна культура школи: від ідеї до практики.

Ключові питання теми: Поняття інклюзивної культури: визначення, цінності, принципи. Самооцінка готовності школи до інклюзії: інструменти, анкети, діагностика. Інклюзивне мислення вчителя: від упереджень до прийняття

Тема 44. Інклюзія без ілюзій: як створити школу, в якій комфортно всім

Ключові питання теми: Поняття інклюзивної культури: визначення, цінності, принципи. Самооцінка готовності школи до інклюзії: інструменти, анкети, діагностика. Інклюзивне мислення вчителя: від упереджень до прийняття

Тема 45. Особливості взаємодії команд психолого-педагогічного супроводу особи з ООП та ІРЦ

Ключові питання теми: Розбудова інклюзивної освіти на засадах толерантності та компетентності передбачає не просто обізнаність педагогів у сфері інклюзії, а й формування у них вмій і навичок працювати з дітьми, які мають різні категорії труднощів та ступені їх прояву, вміння комунікувати всередині команди задля досягнення кращих результатів своєї діяльності та забезпечення права на освіту осіб з ООП.

Тема 46. Інклюзія без бар'єрів: роль команди психолого-педагогічного супроводу у підтримці учнів з ООП

Ключові питання теми: Розбудова інклюзивної освіти на засадах толерантності та компетентності передбачає не просто обізнаність педагогів у сфері інклюзії, а й формування у них вмій і навичок працювати з дітьми, які мають різні категорії труднощів та ступені їх прояву, вміння комунікувати всередині команди задля досягнення кращих результатів своєї діяльності та забезпечення права на освіту осіб з ООП.

Тема 47. Інклюзивний клас у реаліях школи: ролі вчителя, асистента, логопеда та команди супроводу

Ключові питання теми: Інклюзивний клас: нормативна база та реалії школи Роль учителя та асистента в освітньому процесі Логопед і команда психолого-педагогічного супроводу Командна взаємодія та індивідуальна освітня траєкторія дитини

Тема 48. Інклюзивний клас у реаліях школи: хто за що відповідає і як працювати разом.

Ключові питання теми: Інклюзивний клас: нормативна база та реалії школи Роль учителя та асистента в освітньому процесі Логопед і команда психолого-педагогічного супроводу Командна взаємодія та індивідуальна освітня траєкторія дитини

Тема 49. Невидимі труднощі: як розпізнати та підтримати учнів із СДУГ, дислексією та тривожністю на уроці.

Ключові питання теми: Невидимі освітні труднощі: що таке СДУГ, дислексія та шкільна тривожність і як вони проявляються на уроці. Як розпізнати сигнали: типові поведінкові та навчальні ознаки, які може помітити вчитель. Педагогічні стратегії підтримки: адаптація завдань, структурування уроку, розвиток уваги та зниження тривожності. Практичні інструменти вчителя: прості прийоми, вправи та методи взаємодії з учнями і батьками.

Тема 50. Інклюзія щодня: як створити безпечне середовище для

учнів із невидимими труднощами.

Ключові питання теми: Невидимі освітні труднощі: що таке СДУГ, дислексія та шкільна тривожність і як вони проявляються на уроці. Як розпізнати сигнали: типові поведінкові та навчальні ознаки, які може помітити вчитель. Педагогічні стратегії підтримки: адаптація завдань, структурування уроку, розвиток уваги та зниження тривожності. Практичні інструменти вчителя: прості прийоми, вправи та методи взаємодії з учнями і батьками.

Тема 51. Інклюзивна освіта без формальностей: як створити клас, де кожна дитина має успіх

Ключові питання теми: Сучасне розуміння інклюзивної освіти в умовах НУШ; Освітнє середовище без бар'єрів: психологічний комфорт і підтримка учнів; Практичні методи адаптації та модифікації навчального матеріалу; Диференціація навчання як шлях до успіху кожної дитини; Співпраця вчителя, асистента, батьків та команди супроводу;

Тема 52. Кожна дитина може: практичні підходи до інклюзивного навчання в сучасній школі

Ключові питання теми: Сучасне розуміння інклюзивної освіти в умовах НУШ; Освітнє середовище без бар'єрів: психологічний комфорт і підтримка учнів; Практичні методи адаптації та модифікації навчального матеріалу; Диференціація навчання як шлях до успіху кожної дитини; Співпраця вчителя, асистента, батьків та команди супроводу;

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с. URL: <https://bit.ly/3FQSmDs>
2. Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу. URL:

<https://bit.ly/3YnKDDS>

3. Бівол О. С. Проблемно-пошукові методи навчання на уроках у початкових класах як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. Таврійський вісник освіти. 2012. № 3 (39). С. 103-107.
4. Бондарчук Л. І. Методику підказує текст/навчальний посібник. Тернопіль: Мальва. ОСО, 2001. 160 с.
5. Борисенко В. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підхід. 2017. URL: <https://bit.ly/3hxpBSJ>
6. Бурдун В.М. Стратегічне планування. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П.Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
7. Волківська Д. А. Сучасні підходи до визначення лідерства. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. 2014. Вип. 115. С. 45-47.
8. Вчимося вчитися та критично мислити. Нестандартні завдання за темами тижнів до курсу «Я досліджую світ». 1 клас. / авт. - упоряд. Н.В.Маценко, Н.В.Свір. Харків : вид. група «Основа», 2019. 133 с.
9. Вчимося читати. Навч.-розв. посіб. для дітей 4-6 років. У двох частинах. К.: «Фенікс», 2020. Ч.1. 272с. з іл.
<https://www.shelestova.com.ua/product/vchymosya-chytaty/>
10. Гуревич Р. С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2007. С. 38-41.
11. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://surl.li/wqqd>
12. Екстрена медична допомога / За ред. Г.Г. Роціна. Київ: Поліграф. книга, 2009. 138 с.
13. Європейське мовне портфоліо (методичний посібник). URL: <http://surl.li/eakzd>
14. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
15. Закони екології Коммонера. URL: https://pidru4niki.com/1960120837942/ekologiya/zakoni_ekologiyi_kommonera
16. Іванік О. Рівний рівному ; посібник для менторів І Іванік О., Каравай А., Гейнек- Дагаргулія М., Лащук Ю., Кнюпа Ю. - Київ, 2018. - 57 с. - URL : <https://insha-osvita.org/article/posibnyk-dlia-mentoriv-rivnyi-rivnomu/>
17. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посіб. Київ, 2018. 174 с.
18. Інструменти для оцінювання рівня безпеки, комфорту та здоров'я школи і планування змін. URL: <https://bit.ly/3kLtGkM>
19. Ковбасюк Ю. В. Державне управління : підручник : у 2 т. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
20. Конвенція про права дитини. 1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
21. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996.
22. Литвиненко Г., Клясен Н. Управління проектами: сутність та особливості застосування в освіті. Рідна школа. 2017. №11-12. С. 39-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_9
23. Мартинець Л. А. Управління професійним розвитком учителів : навч.-метод. посіб. / Л. А. Мартинець. - Вінниця : ДонНУ, 2016. - 87 с. Внутрішня система забезпечення якості освітньої діяльності: стандарти та рекомендації. - URL : <https://cutt.lv/prnvgJh>
24. Меморандум співпраці між усіма учасниками освітнього процесу: педагогами, учнями та батьками. URL: <https://bit.ly/3zxHqYt>
25. Навчальна кінезіологія: проста гімнастика для мозку. URL: <https://bit.ly/3XKqdVt>
26. Наказ МОНУ № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії» від 18 жовтня 2019 р. 2020 р., № 69, Т. 1. С.73.
27. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу

«Українська мова» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного навчання : навчально-методичний посібник / М. Вашуленко. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 192 с.

28. Нова українська школа : розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навчально-методичний посібник / О.Пошетун. Київ : Вид. дім «Освіта», 2020. 192 с.
29. Організація і методика соціально-педагогічного тренінгу : методичні рекомендації. Уклад. О. М. Шевчук. Умань, 2010. 37 с.
30. Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі: навчально-методичний посібник / упорядники: Дубровська Є. В., Ясеновська М. В.; редакційна група: Алексеєнко М. К., Дендебера М. П., Соловійова О. Д. Київ: Huss, 2011. 96 с.
31. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. Київ: Кондор, 2008. 356 с.
32. Пішун С.Г. Позитивний ресурс власного «Я» в координатах професійної діяльності майбутнього педагога. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. Вип. 32. С. 367-372.
33. Половенко О. В. Безперервна освіта педагога за індивідуальною освітньою траєкторією : навчально-методичний посібник / О. В. Половенко, Л. М. Кірішко. - Кропивницький, 2018. - 60 с.
34. Порошенко М. та ін. Інклюзивна освіта: навчальний посібник.. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
35. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
36. Про анкету самооцінювання : наказ Державної служби якості освіти України від 29 березня 2021 № 01-11/26. URL: <https://sqe.gov.ua/law/pro-anketu-samoocinyuvannya/>
37. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
38. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
39. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти : Наказ МОН України від 13.07.2021 № 813. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0813729-21#Text>
40. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
41. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : указ Президента України від 25.05.2020 №195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>
42. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
43. Програма PISA (програма міжнародного оцінювання учнів). Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2011. № 11-12. С. 39-68. URL: <http://surl.li/edklu>
44. Проектування індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку педагога : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 13 червня 2019 р.) / Упор. Л. А. Литвиненко. - К., 2019.- 189 с.
45. Розвиваємо громадянські компетентності з 1 класу / під заг. ред. Н.Бібік, М.Араджионі. Київ : ФОП «Парашин К.С.», 2018. 880 с.
46. Рябова З.В., Кравченко Г.Ю. Метод проектів у розвитку якості

початкової освіти. Харків : Вид-во «Ранок», 2013. 144 с.

47. С. 9-14.
48. Сайт. Державна служба якості освіти. Інституційний аудит. URL: <https://sqe.gov.ua/>
49. Сак Т. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник Київ: СПД-ФО Парашин І., 2011. 101 с. URL: <https://cutt.ly/lnUhQDL>
50. Сак Т. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник Київ: СПД-ФО Парашин І., 2011. 101с. URL: <https://cutt.ly/lnUhQDL>
51. Северинова А.М., Якуша Л.Г. Фізика на кухні. Експеримент в домашніх умовах. Програма курсу за вибором з фізики для 8 класу. Черкаси: ЧОПОПП, 2021. 16 с.
52. Сенчина Н. Г. Формування педагогічної рефлексії учителів гуманітарних спеціальностей у післядипломній освіті : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2019. 22 с.
53. Сич Т. В. Управління людськими ресурсами закладу освіти : [навч. посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Управління навчальним закладом» спеціальності 073 «Менеджмент»] І Т. В. Сич // Держ. закл. «ЛНУ імені Тараса Шевченка». - Старобільськ, 2021. - 283 с.
54. ТОБТО : Абетка неформальної освіти, фасилітації і тренерства // За заг. ред. Наталії Трамбовецької. -Київ, 2017. -53 с.
55. Удовицька Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. С. 407-416.
56. Управління особистими фінансами : навчальний посібник / Н.А. Ясинськаю. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 352 с.
57. Фідкевич О., Богданець-Білоskalенко Н. Нова українська школа : теорія і практика формування оцінювання у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 96 с.
58. Цифрова трансформація освіти і науки [Електронний ресурс] : сайт. URL: <https://bit.ly/3iZgvys>
59. Шевчук А.С. Інтегрована відповідальність, або Зони впливу різних фахівців на музичне виховання дітей. Музичний керівник. 2020. № 4. С. 4-10.
60. Ягенська Г.В. Формування дослідницьких умінь учнів 7-9 класів на уроках та в позакласній роботі з біології / Г.В. Ягенська. Луцьк. 105 с.
61. Як підвищити креативність? Тренінг, спрямований на формування креативності. Шкільний світ. 2007. № 23-24. С. 19-35.
62. Ehsan Taebi. Reflection in a Spontaneous World. URL: <http://surl.li/eakxc>
63. What Is Flipped Learning? URL: <http://surl.li/eakyu>

Додаткова література:

1. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи. Методичні рекомендації. / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Київ, 2019, 47 с.
2. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
3. Доброго ранку! Ми раді, що ви тут! Посібник для педагогів про проведення ранкових зустрічей. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2016. 52 с.
4. Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»).

Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20.

5. Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б., Рузакова Г. Г. Етика ділових стосунків : навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2011. 310 с.
6. Любченко Н. В. Потенціал кластерних механізмів в управлінні освітою в умовах децентралізації влади. Вісник післядипломної освіти. Серія: Управління та адміністрування. 2016. Вип. 2 (31). С. 65-81.
7. Машовець М.А., Науменко М.С. Особливості емоційно-ціннісного спілкування в сучасній українській сім'ї. Молодий вчений. 2018. № 8.1 (60.1). С. 80 – 84.
8. Онопрієнко О. Нова українська школа : інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.
9. Освітнє лідерство : від теорії до практики : монографія / За наук. рсд. В. Р. Міляєвої ; Київський університет імені Бориса Грінченка [Електронне видання]. - Київ ; Кривий Ріг : вид. Р. А. Козлова, 2021. -296 с.
10. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : Вид. дім «Освіта». 2020. 192 с.
11. Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти : Наказ МОН від 20.09.2024 №1349. URL: <https://bit.ly/4gz4fh2>
12. Северинова А.М. Забезпечення ефективного освітнього процесу під час викладання фізики і хімії. Педагогічний вісник. 2020. №3 (101). С.41-45.
13. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
14. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюс С., Макінстер Д. / Наук. ред., передм. О.І.Пометун. Київ: Плеяди, 2006. 220 с.
15. Траутманн, Франц. Керівництво по інтервізії. Інститут Трімбос (Інститут психічного здоров'я і залежностей Голландії). Управління ООН по наркотикам і злочинності. Проектне Бюро в Балтійських країнах, 2010. 18 с.
16. Хобзей Павло. Директор школи має вести колектив до змін. Освіта.ua. URL: <http://osvita.ua/school/reform/55280/>
17. Boissard P. L'évaluation formative: un outil de progression. URL: <http://surl.li/ealag>
18. Rubin, S., & Schechter, N. (1997). Exploring the social construction of bereavement : Perceptions of adjustment and recovery in bereaved men. American Journal of Orthopsychiatry, 67, 279-289.